

Printed in Turkey

1897

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԱՋԾԲԱՎԷՊՆ Ներկայ տարւով
Նոր շրջան մ'այլ կը սկսի, այնու
յուսով թէ ինքն եւս՝ իւր ժիր
պաշտօնակցաց հետ միասին՝
Նոր քայլ մի պիտի ընէ դէպ
ի այն մեծ նպատակն, առ որ
կը ձկտին բոլոր ազգային թեւ-
թեւրու եւ հանդէսներու ուշն եւ ճիգն, իւ-
րաքանչիւր ըստ իրեն ծրագրի եւ կարողու-
թեան, այն է՝ մտաւոր եւ բարոյական զար-
գացումն ազգիս : Գուեսայի է ապա թէ
ազգայինք՝ յառաջիկայ տարին եւս՝ ջերմ
ընդունելութիւն պիտի ընեն մի այնպիսի
թեւրթի, որ ժառանգակա՝ քսան երեսուն եւ
աւելի տարիներ յառաջ՝ հայ լրագրական
ասպարիզին սակաւամեկ գործիչներէն մին
լինելով, քանացեր է՝ ըստ իրեն կարողու-
թեան՝ լնու մասամբ իւրիք ազգիս ուսում-
նական պէտքը : Իսկ Ներկայապէս, — մինչ
աստ անդ մասնագիտութեան նուիրուած
թեւրթեր ի լոյս ընծայելու ջանքեր եւ շար-
ժումներ կը տեսնուին, որոնք, աւաղ, եւ-
կար չեն ապրիր, եւ այլք լրագրական կա-
մարին բարձրագոյն կէտը գրաւելու մրցու-
թեան մէջ են, — ԱՋԾԲԱՎԷՊՆ՝ չուզելով
իւր շրջանակը ընդլայնել կամ Նոր թեւ մի
ստանձնել, գոհ կը լինի, թե՛ փոխանակ
այլոց երկուքին կամ երեքին՝ ինքն եւս
կարող լինի գէթ քար մի յաւելուլ իւրմէ

այն մեծ շէնքին վերայ, որ տարուէ տարի
բարձրանալու հետ է, եթէ միայն անյաջող
հովեր չի տապալեն զայն : Հին եւ ստու-
գուած առած է. «Նոր ծագող արեւն ա-
ւելի պաշտողներ կ'ունենայ», եւ քան զայն
աւելի հնագոյն է իրողութիւնն : «ԱՋԾԲԱ-
ՎԷՊՆ հինգեր է », կ'ըսուի. այո՛, տարինե-
րով, այլ դեռ կորուսած չէ՝ Նոր ծիլեր արծա-
կելու կենսական ուժը. կը հասնի հարկաւ
իրեն գարունն այլ : Զարմանալի չէ՝ Ներկայ
դարս, որ հաւասարապէս կը սիրէ եւ կը
յարգէ հինը եւ Նորը, թէպէտ տարբեր
կերպերով, հինը՝ թանգարաններուն մէջ,
Նորը՝ վաճառանոցներուն մէջ :

Շատ անգամ, ինչպէս փորձն կը հաւաս-
տէ, ամենափոքր իսկ յաջողութիւն այն
պիսի ահագին արծագանգ եւ շառաչ կը
հանէ մեր մէջ, որ խոհեմութիւն է լռելն.
սակայն ո՛ր եւ է փայլ պէտք չէ որ այնչափ
շլացնէ մարդուս աչքը, որ մինչեւ իւր շուր-
ջը գտուող առարկայից գոյութեան զգա-
ցումն անգամ կորսնցնէ : Յաջողութիւնք
յաճախ ներշնչութեան կամ տրուած ուղ-
ղութեան մի արդիւնք են, նման կրակի՝
որ փշելով կ'արծաթծի եւ քոց կու տայ.
ըայց հովն միշտ միտրինակ նոյն ուղղու-
թեամբ չի փչեր, այլ «ճեր կամի՛ շնչէ»,
այսօր դէպ ի հիւսիս, վաղիւ դէպ ի հարաւ.
Այսպէս գրիչն այլ պարագայից համեմատ՝

մերձ արգասաւոր կը դառնայ եւ մերձ ոչ-բայց այդ ըսել չէ՝ թէ ի սպառ դադրեր է գործելէն։ Ահա բնութիւնն՝ ներկայ եւ դանակիս մէջ՝ մերկացեր է իւր զարդերէն, կարծես մեռեր է։ Եւ սակայն ի ծածուկ՝ հողին ներքեւ՝ ամենամեծ գործունէութեան մէջ է, կ'եռայ՝ կ'փրկի, ապագայ արգասաւորութիւնը երկնելու հետ է։ Երանի նոցա՝ որք միշտ ժիր են եւ կը գործեն, որք երբեք չեն ծերանար, չեն մեռնիր, այլ իբրեւ փրկիկ մի ամ ըստ ամէ նորէն կը ծնանին իրենց աճիւնէն։ Այսպիսի գեղեցիկ առեւիժ՝ այս է բազմազգի միակ մարմնանքն առ իւր բաժանորդը եւ պաշտօնակից թերթս։ Նոր ԿԵԱԿ ԵՆ ՆՈՐ ՈՅԺ, ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՆ ՅԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆ։

• • •

Եթէ գրականութեան եւ գիտութեանց աղբիւրն է մամուլն, իսկ լրագրութիւնն է այն բազմավտակ գետն, որոյ պաշտօնն է ծաւալել զնոյն ժողովրդական այլեւայլ խաւերուն մէջ։ Ազգիս մէջ ներկայապէս մօտ երեսունէն աւելի պարբերական եւ ամսնօրեայ թերթեր լոյս կը տեսնին, — առանց հաշուելու զայնս՝ որոնք ճանապարհի կիսուն կը թափնդփին, եւ նոցա փոխանակ ուրիշներ կը բուսնին, — սակայն դոքա բոլորն այլ իրենց յատուկ դիրք եւ գոյն մ'ունին արդեօք։ Յիւրաք. բաւական զորաւոր ուժ մ'է դա, բարոյական ուժ մի՛ յորմէ զուրկ են թերեւս ուրիշ քան զմեզ աւելի քաղաքականացեալ եւ Եւրոպայի հետ մերձաւոր շփումն ունեցող ինքնավար ազգեր։ Բայց ինչիւր է. թէ ինչո՞ւ ապա չի տեսնուիր առ մեզ այն սպասուած արդիւնքն կամ օգուտն։ Եթէ այդ երեւուածին պատճառը քննենք, մեր գլխաւոր գործիչներուն մէջ պիտի գտնենք անշուշտ, որք թերեւս իրենց յանձնառու եղած գործոյն կարեւորութիւնը եւ պատասխանաւորութեան ծանրութիւնը չեն ըմբռնած։ զի ո՞վ որ խմբագրի փափուկ պաշտօնը կը ստանձնէ, նա այնու սոսկական անձ լինելէ կը դադրի, եւ մեծ դեր մի կատարելու պարտականութիւնը կ'աւնու վերան։ Նա այնուհետեւ ուղեցոյց կամ ղեկավար պիտի հանդիսանայ ժողովրդեան քայլերուն եւ բերմանց, մոռանալով անձնական շահերը եւ կրքերը։ Հետեւաբար, ո՞ր եւ է գրիչ շարժել գիտող՝ պէտք չէ յախուռն յառաջ

նետուի՝ իբր խմբագրութեան թեկնածու, եւ ուզէ իսկոյն՝ առաջին քայլէն՝ արժուօրէն խոյանալ. ապա թէ ոչ՝ իկարոսի նման թեւաթափ վայր պիտի թաւալի։ միթէ աւան մարդ՝ առաջին անգամ նաւ տեսնելուն կամ նստելուն՝ կարող է ղեկավար լինել։ հարկ է յիշել Որատիոսի՝ խրատը՝ որ կ'ըսէ.

« Առէք, բանահիւսք, ուսոյ ձերում նիւթ
 Ի կըշիւս,
 Գըննելով ի ձեզ՝ իմ ուսք իցեն բերող,
 Իմ հետս ըմբոստ »։

Եթէ խմբագիրը լաւ ըմբռնէին եւ կատարէին իրենց պարտականութիւնը, դրժուար էր թէ տեղի ունենային անօգուտ վէճք եւ բանակուութիւնք, յորս յաճախ՝ երբ փաստերն պակասին կամ տկարանան՝ մէկ կամ միւս կողման անձնական թերութիւնք մէջ կը բերուին, եւ յետոյ բառացի եւ բռնցի պայքարի փոխելով վէճը, լուստանքնորու հեղեղ մ'է որ կը թափեն իրարու գլխու. ամօթալի՜ իրեր, որոց օրինակը տեսանք դժբախտաբար անցած տարի՝ ազգերնուս ամենէն աւելի յառաջացած կէդրոնին մէջ։ Աստի թերթերուն մէջ հակառակութեան ոգի մի կը մտնէ, որով միոյն սերմանածո՝ միւսն կը խլէ, միոյն հաստաւ տածը՝ միւսն կը հերքէ, միոյն սպիտակը՝ միւսին սեւ կ'երեւի, եւ այսու իրերաց ազդեցութիւնը կոտորել կը ջանան։ Այս կերպով մամուլն եւ գրագէտը չեն նուաստանար արդեօք տարաց եւ մերոց առջեւ, եւ ժողովուրդն չի՝ կորսնցնեն իւր ունեցած հաւակրութիւնը եւ յարգանքը։

Մեր օրագրութեան մէջ գլխաւոր աչքի զարնող բաներէն մին է նաեւ պակասութիւնն մասնագիտութեան, զոր պէտք է ամենայն խնամով մշակել, եթէ կ'ուզեմք լուրջ եւ բազմակողմանի թերթեր ունենալ։ մի՛ թէ գիտութեանց կամ արուեստից հիւղեր կը պակսին. չի կա՞ն արդեօք Եւրոպացւոց մէջ նոյնպիսի թերթեր, որոնք կարենան օրինակ եւ ձեռնընտա լինել մերիններուն։ Եթէ տասնեակ եւ աւելի տարիներով յառաջ սկսած թերթ մի կարող չէ ընել զայս, — զի ի՞նչպէս կարելի է յանկարծ առ օրին փոխել այնչափ երկար տարիներու բըռ-

Նամբ ուղղութիւնը, իրեն գծած որոշ ծրար, գիրը, որով անգամ մի ճանչցուեր եւ ընդունուեր է ընթերցող հասարակութիւնէն. — սակայն կարող են նոքա՞ որ այն ինչ սկսեր են կամ պիտի սկսին՝ իրենց յատուկ եւ նոր ծրագիր մի պատրաստել. ի՞նչ քանի որ աւելի պէտք կը զգայ ազգերնիս, եւ յասպարեզ ելնելէն յառաջ հարկ է որ իրենց բաւական պաշար ամբարնն, որով կարեւնան՝ թէ ո՛չ մինչեւ վերջը՝ գէթ մ'այսուն եւ լուսաւոր հետք մի ձգելու չափ գոյուծին ունենալ, եւ ոչ թէ ասուպի պէս փայլն եւ անհետանան միանգամայն: Այլաւ թէ ո՛չ անօգուտ եւ աւելորդ պիտի լինէր, այսպիսի պարագայից մէջ, տարուէ տարի թերթերու թիւը անցնելու, որոնք ոչ մի իսկական նորութիւն չեն կազմեր, մինչ ընդհակառակն հարկ էր եղածները ուժով-ցընել, ճոխացընել, եւ նոցա հորիզոնն ընդլայնել, եթէ կարելի է:

..

Ընթերցողը թերեւս խորհրդածեն, թէ վերջին մի քանի տարիներու մէջ ԲԱԶՄԱՎԵՊՆ շնորհեաւ փոքր ինչ իւր բունած ուղղութիւնէն, խզեց երկար ժամանակի լուծուելը, սկսաւ կրօնական խնդիրներով ըզբաղել եւ վիճաբանել մի քանի թերթերու հետ, եւն. Այո՛, ստոյգ է այդ՝ մասամբ միայն. զի հարկ է դիտել՝ թէ բնաւ ինքն ոչ մէկ պարագայի մէջ յարծակողական դիրք չէ բռնած, այլ միշտ պարտապանողական. երբեք ինքը չէ գրգռած, այլ միշտ գրգռուած է յայլոց. եւ երբ տեսաւ թէ իւր լուծութեամբ կը գերօժանին այլք եւ չեն ուզեր լուծ. փորձեց խօսիլ եւ գրել. եւ յաջողեցաւ թերեւս. վասն զի թէպէտ չարաչար յաղթութեցաւ... լուսանքներու մասին, այլ գէթ յաղթեց փաստերով: Եւ ի՞նչպէս կառելի էր լուծ, երբ այնպիսի թերթեր, որոց լեզուն կատարեալ Բաբելոն մ'է ամէն ազգի բարեւոյ, կը համարձակին լեզուի քերականութեան կանոններ՝ վճիռներ տալ, եւ ԲԱԶՄԱՎԵՊԻ լեզուն *անմարդ* եւ *անհասկանալի* կը գտնեն. պատճառ՝ որովմիտեալ... հայերէն է. նմանապէս ուրիշ թերթ մ'այլ. դեռ այն ինչ լոյս տեսած (անցած տարւոյ մէջ), ըստ կամա թիւերով ԲԱԶՄԱՎԵՊԻ մէկ յողուածագրին միտքը, իբր Ռիմպոսի ծայրէն սկսաւ կայծակներ թափել իւր խե-

լօք՝ ԲԱԶՄԱՎԵՊԻ գլխուն, իսկ իրօք... օղին մէջ. եւ սոցա նման ուրիշ ագնուած թնէն օտար դէպքեր, զորս զանց կ'ընեմք յիշել:

Արդ, տեսնելով ի փորձոյ թէ մեր փաստերն բնաւ մուտ չեն գտներ ոմանց մտքին մէջ, եւ հետեւաբար յառաջ չի գար այն օգուտն եւ արդիւնքն՝ զոր կը յուսայինք, կամակար սրտիւ այլոց կը թողունք այդ ասպարէզը: Զի, ի՞նչպէս կարելի է վիճել ըստ օրինի այնպիսեաց հետ, որոնք որոշ սկզբանց չեն հետեւիր, հաստատուն դրօշ մի չունին, այլ պարագայից համեմատ կը փոփոխին, այս կամ այն կողմը կը թեքին եղեգի նման, կ'ենեն, կ'իջնեն, ինչպէս որ յարմար գայ իրենց. եւ երբ կը տեսնեն թէ խնդիրն կը կնճռուի, դժուարութիւնք կ'ենեն դիմացին, գիտեն պրծելու դիւրին կերպը, փոխանակ քակելու՝ կը կտրեն հանգոյցը: — Միայն թէ երբ հարկադրուինք մի ո՛ր եւ է բացատրութիւն տալ նոյնպիսի խնդրոց մասին կամ պատասխանել առանձին գրութեամբ պիտ'ընենք զայն, առանց թերթին մասը կազմելու, որ եւ պիտի նկատուի իբր մի սոսկականի՝ եւ ո՛չ թէ Միաբանութեան ընդհանուր կարծիքը:

Հուսկ յետոյ կը ծանուցանեմք մեր ընթերցողաց, թէ ներկայ տարւոյս համար փոքրիկ նորութիւն մի պիտի ընենք թերթիս մէջ, պարզաբար *ա ի փոքր*, որ եթէ օգտակար լինի եւ ազգայիններէն եւս խրախոյս տեսնենք, պիտի շարունակենք նաեւ յետագայ տարիներուն մէջ: — Հանդիսիս երրորդ թերթին մէջ պիտի ներկայացընենք մեր ընթերցողաց այնչալ հետաքրքրական *Խնդիրներ* եւ *Հարցումներ* ազգային կամ օտար նիւթերու մասին՝ յոռէ ԶԱՆԻԱՎ ԲԱԶՄԱՎԵՊԻ վերնագրին ներքեւ. այդ խնդիրները եւ հարցումները կարող են ընել կամ ուղարկել մեզ՝ *Դժպէ* ԲԱԶՄԱՎԵՊԻ բաժանորդները, որոնք՝ եթէ պատշաճ դատուին՝ լոյս պիտի տեսնեն նոյն կամ յաջորդ ամսոյ Պրակին մէջ: Իսկ այդ խնդրոց մօժումները եւ հարցմանց պատասխանները կարող է տալ եւ ուղարկել մեզ՝ քացի մեր բաժանորդներէն՝ նա եւ ո՛ր եւ է անձն, որոնք նոյնպէս լոյս պիտի տեսնեն, — կ'են. Թարգմուի ընտրանք եւ որոնք արժանաւոր դատուին, — յետագայ թերթի յոռէ ԶԱՆԻԱՎ մէջ: Որոց որ լուծումնք եւ պատասխանիք պիտի հրատարակուին թերթիս մէջ,

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ԲԱՆԴԻՍԻ ՏԵՏՆՈՒԹԻՒՆԸ պիտի ուղարկէ նոցա իւր մրցանակ այլեւայլ գնով գրքեր՝ ըստ կարգի իրենց արժանաւորութեան:

ա. կարգի արժանաւորին՝ 10 ֆռանքաց արժողութեամբ գրքեր:

բ. կարգի՝ 8 ֆռանքաց:

գ. կարգի՝ 6 ֆռանքաց:

Երկրորդ դիտել տալ միայն՝ որ այս մրցաւ նախնեւորն ճանապարհի ծախքը ընդունուողաց վերայ է: Սոյն գրող ցուցակը առանձին թղթի վերայ տպագրուած պիտի գտնեն ցանկացողը ներկայ թերթիս մէջ:

ԳՈՐԾԱՅԱԼՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՅՈՒՄԱՆՆԵՐԸ կը հաստատենք դարձեալ, մի քանի մանր փոփոխութիւններ ընելով նոցա վերայ՝ հետեւեալ կերպով:

ԳՆՏՄԱՆՔ ԳՈՐԾԱՅԱԼՈՒԹԵԱՆ

1⁰. Ամենայն ոք, որ փափաքի ԲԱԶՄԱՎԷՊ ամսաթերթի Գործակալութեան իրաւունք ստանալ, հարկ է որ առ նուազն հինգ բաժանորդ գտնէ:

2⁰. ԲԱԶՄԱՎԷՊի Տեսչութիւնն, առ ի փոխարէն Գործակալաց ցուցած վաստակոց, կը շնորհէ նոցա 30% զեղչ՝ իւրաքանչիւր բաժանորդագնոյ վերայ:

3⁰. Պարճեալ, ամենայն Գործակալք, իւրաքանչիւր տարւոյ վերջը, նուէր պիտի ընդունին Տեսչութենէս մեր տպարանէն լոյս տեսած ո՛ր եւ է գիրք մի:

4⁰. Իսկ այն ամէն Գործակալք, որք առ նուազն տասը բաժանորդ գտնեն, բաց ի յիշեալ 2⁰ եւ 3⁰ թուոց պայմաններէն՝ մէկ օրինակ եւս ձրի պիտի ընդունին:

5⁰. ԲԱԶՄԱՎԷՊի Տեսչութիւնն իւր վերայ կ'առնու առ իւրաքանչիւր Գործակալս ուղարկելի օրինակաց ճանապարհի ծախսքը:

6⁰. Ամենայն Գործակալք պարտական են, զէթ մինչեւ տարւոյն կէսը, հատուցանել իրենց բաժանորդագները:

ԳՆՏՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

1⁰. ԲԱԶՄԱՎԷՊի տարեկան բաժանորդագինն է 10 ֆռ. (4 բուրլի), կանխիկ վճարելի:

2⁰. Հանդիսիս Տեսչութիւնն իւր վերայ կ'առնու առ իւրաքանչիւր Բաժանորդս ուղարկելի օրինակաց ճանապարհի ծախքը:

3⁰. Միաբանութեանն Տպարանի Տեսչութիւնն 15% զեղչ կը շնորհէ մեր ամենայն Բաժանորդաց, որոնք կ'ուզեն ստանալ Տպարանէս լոյս տեսած գրքերը:

4⁰. Սոյն պայմաններէն դուրս կը ձեռն ԲԱԶՄԱՎԷՊի Գործակալք եւ որոնք որ փոխանակութեամբ կ'ընդունին մեր ամսաթերթը:

ՏԵՏՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱԶՄԱՎԷՊի

